

Márk evangéliuma

Lekció: Ézs. 35
Textus: Mk. 4.35-5.43

2010. jún. 6.
Gazdagrét

Csodák...

Négy csodatörténetet olvastunk, amelyeket Márk evangélista négy példázat (a magvető, a lámpás, a magától növekedő vetés és a mustármag) után ír le. Amint a négy példázat összetartozik, és együtt beszélnek Isten országa titkáról, hasonlóképpen egymáshoz kapcsolódik a négy csodatörténet is, amelyek Jézus hatalmát mutatják be. De amíg a példázatok azt a problémát vetik fel, hogy vajon miért beszél Jézus rejtett módon, és megértjük-e, amit mondani akar, csodái egészen más kihívás elé állítják a mai embert. Hogyan viszonyuljunk a csodákhoz? A vihar Jézus parancsára lecsendesedik, a gadarai megszállott megszabadul, a vérfolyásos asszony meggyógyul, a halott kislány életre kel. Valóban így kell ezt érteni? Fontos ez egyáltalán Jézus személyének megismeréséhez? Mennyiben tartoznak hozzá és követéséhez ezek az események, amelyeket csodáknak nevezünk? Nem kényelmetlen és kínos kissé mindez? Nem lehetne átsiklani ezen történetek felett? Ugyanakkor azt is látjuk, hogy az evangéliumoknak nem valami periférikus rétegét alkotják a csodatörténetek. Márk evangéliuma pedig az a négy evangélium közül, amelyben a csodatörténetek arányukban a legnagyobb részt teszik ki. Ha kihúznák ezeket a leírásokat, alig-alig maradna valami. Ma arra tekintünk, hogyan viszonyulhatunk Jézus csodáihoz, és mi ezek jelentősége. Először három gyakori megközelítést veszünk szemügyre, hogy utána meglássuk a jézusi csodák valós jelentőségét.

I. A csodák racionalista magyarázata

David Hume filozófus, Tanulmány az emberi értelemről c. művében írott gondolatai összefoglalják a Felvilágosodás és modernizmus viszonyát a csodához: „A csoda a természet törvényeinek megszegése, s mivel e törvényt szilárd és változatlan tapasztalat szentesíti, ezért a csodával szembeni bizonyíték ... a lehető legnyomósabb, amit tapasztalati bizonyítékként egyáltalán elképzelhetünk.” Azaz mivel tapasztalatunk szerint nem történnek csodák, valamint a csodákról szóló beszámolók a legjobb esetben is erősen kétesek (hiszen a világ távoli pontjain keletkeztek, és gyakran tanulatlan emberek tollából származnak, így Hume), a csodák nem hogy nem bizonyítják a kereszténység állításait, nem hogy nem segítik a hitet, hanem kifejezetten a hiszékenységhez tartoznak. A természettudományos világkép szerint a világ egy zárt rendszer, ezért elfogadhatatlan az a feltevés, hogy a csodák olyan események, amelyek által Isten beavatkozna a természet rendjébe. Mindennek alapján az a hozzáállás alakult ki, hogy amennyiben sikerül racionális magyarázatot találni a bibliai és ezen belül a jézusi csodatörténetekhez, annyiban jó szolgálatot tettünk a hitnek. Bibliamagyarázatok hosszú sora született ebben a szellemben, és ezek közül számos velünk él ma is.

A vihar lecsendesítése történetének egy ilyen magyarázata szerint Jézus és a tanítványok hajója egy szélárnyékolt helyre érkezett éppen abban a pillanatban, amikor Jézus azt mondta a szélnek és a tengernek: „*hallgass el, némulj meg!*” Egy másik bibliamagyarázó a következőképpen fogalmaz: „*A dorgálás, amelyet Jézus egy bőbeszédű és gyáva tanítványhoz intézett, történetesen éppen egybeesett a vihar lecsendesedésével. Csodaváró tanítványai ezt úgy értelmezték, mintha magát a vihart dorgálta volna meg.*” (quoted in: The Interpreter’s Bible, vol. 7. 709). Ugyanez a törekvés, ti. hogy a csodák magyarázatával a keresztény hit hihetővé legyen, vezet oda, hogy a gadarai megszállott történetében ősi népmesei elemeket találva a korabeli babonás világképről, vagy éppen különféle elmebetegségekről értekeznek. A vérfolyásos asszony gyógyulásával kapcsolatban egy hatvan évvel ezelőtt íródott kommentár a következő sokat mondó kijelentést teszi: „*aligha vagyunk abban a helyzetben, hogy leírjuk azokat a lélektani feltételeket, amelyek között ilyen gyógyulások történnek.*” (Interpreter’s, 721) És végül, mondani sem kell, hogy egészen kézenfekvő a magyarázat, amely szerint Jézus, amikor azt mondja a kislányról, hogy „*nem halt meg, csak alszik*”, ritka mélyalvós állapotot diagnosztizál, és abból ébreszt fel, feltámadásról szó sincs.

A racionalista magyarázat tehát minden erejével azon van, hogy a csodás rétegek, elemek kiiktatásával, magyarázatával, vagy éppen mitikus, legendás elemmé nyilvánításával hihetővé tegye a hitet egy olyan világban, amelyben zárt, természettudományos világkép uralkodik. Ez a világkép erőteljesen megrendült és változóban van az elmúlt évtizedekben, de számosan még mindig küszködnek vagy éppen kínban érzik magukat, amikor a jézusi csodákkal találják magukat szemben.

II. A csodák allegorikus és elspiritualizált magyarázata

A második megközelítés, amelyet nagyító alá veszünk, a csodatörténetek allegorikus és elspiritualizált magyarázata. A dolog iróniája az, hogy miközben így olvassák e történeteket a racionalisták, gyakran ide jutnak azok is, akik körömszakadtáig ragaszkodnak ahhoz, hogy a csodák megtörténtek, úgy amint olvassuk. Vannak közöttük, akik azt mondják, hogy a jézusi és apostoli időkben történtek csodák, amelyek igazolták Jézus, majd az apostolok igehirdetésének érvényes voltát, de később Isten visszavonta ezeket, hiszen már nem volt rájuk szükség. A történetek viszont ott vannak az evangéliumokban, és valamit kezdeni kellett velük. Így erősödött meg ezekkel e szakaszokkal kapcsolatosan az a magyarázati megközelítés, amely allegorikusan és lelki módon, a fizikai történetet a lelki folyamatokra vetítve próbálta az üzenetet megfogalmazni.

Melyikünk nem hallott még szívhez szóló igehirdetést arról, hogy ha Jézus életünk hajójában van, akármilyen „viharban” is bukdácsolunk életünk tengerén, nem kell félnünk? És igen, kaptunk ebből vigaszt, bátorítást. Lelki viharok vesznek körül? Félsz, rettegsz? Bent van-e hajódban Jézus? De vajon mond-e ez a történet Jézusról valami döntőt, meghatározót azoknak, akiknek éppen ezekben a napokban mindenét viszi az ár?

Vagy hallgassuk meg a következő, a múlt században közepén íródott magyarázatot a gadarai megszállott történetéről: „*A mai világban munkálkodó egyik*

leg hatalmasabb és legrosszindulatúbb gonosz lélek azoknak a mentalitása, akik a tegnap sírjai közt élnek. Az élő jelenre teszik rá a múlt halott kezét. Az élet minden területén a társadalmi és lelki haladás legnagyobb akadálya azok befolyása, akik a tegnap sírjai közt élnek.” (Interpreter’s, 712) Hányszor hallottad, hogy a vérfolyásos asszony hitével, bármilyen problémád, lelki betegséged is van, csak érintsd meg Jézust? Látod, mindent megpróbáltál, de mint utolsó lehetőség, jöjj Jézushoz. Jairus leánya feltámadásának története alapján leggyakrabban azt a biztatást kapjuk, hogy higgyünk, mert Jézus nem késik (ami igaz is!). De ha a feltámadás kérdésével kell szembenézni, akkor pl. a következő magyarázat születik. A szerző rámutat az ipari forradalom Angliájának kegyetlen körülményeire, amelyek között gyerekeket, közöttük kislányokat dolgoztattak bányákban, gyárakban, majd ezekkel a szavakkal hozza ezt összefüggésbe az igével: „*Hosszú idő kellett ahhoz – túl hosszú idő! – hogy a keresztény társadalmi lelkiismeret felébredjen és hatékonyan kimondja Jézus szavait: Leányka, neked mondom, ébredj fel.*” (Interpreter’s, 725)

III: Az ezoterikus-gnosztikus megközelítés

A világ azonban folyamatosan változik. Ha száz évvel ezelőtt még az volt a probléma, hogyan tehetjük hihetővé a csodákat, ma egyre inkább az a kérdés, hogyan óvakodhatunk a hiszékenységtől. Mert fokozatosan erősödik egy olyan ezoterikus, New Age-es világkép, amely nem csak kritikával illeti a természettudományos világképet, de tudatosan merít a felvilágosodást megelőző forrásokból. Visszanyúl régi, pogány világképekhez, ezoterikus-gnosztikus irányzatokhoz, okkult „tudományokhoz”, és mindezzel erőteljesen nyit a természetfeletti nevezett valóság felé. Ebben a megközelítésben az ember isteni szikra, isteni lényeg hordozója, és csak megvilágosodásra, tudásra, vagy éppen beavatásra van szüksége ahhoz, hogy ezt felismerje. Így idővel korlátlan hatalom birtokába jut, végtelen lehetőségek vannak előtte. Innentől csak technika kérdése (legyen az meditáció, összpontosítás, lelki-szellemi ismeret, egyéb vallásos technikák)– nem az, hogy létezik-e csoda, hanem az, hogy mikor teszi meg ő maga a csodát.

Ennek a szellemiségnek egy irányzata azt állítja, hogy Jézus – azokban az éveiben, amelyekről nem olvasunk az evangéliumokban – Indiában járt, ahol bölcs mesterek, szent emberek tanították neki a hindu szent iratokat, bevezették a misztikus megvilágosodásba, átadták neki a gyógyítás és csodatétel tudományát. Jézus keletről visszatérve az ott megismert módszerekkel tette csodáit. Később, amikor elítélik, valójában nem hal meg, magához tér, visszatér keletre, és Indiában éli le életét. Számos változatban létezik ez a feltevés a „guru Jézusról.” Mindegyikben a lényeg az, hogy – hasonlóan, ahogy a racionalisták egy természettudományos világképbe kívánták Jézust bezárni – ez a felfogás egy keleti-misztikus szemléletbe kívánja Jézust begyömöszölni. Azok, akik egyre jobban elmélyednek egy ezoterikus-gnosztikus világképben, Jézus csodáiban a misztikus erőit tökélyre fejlesztett jógit látják, aki elsajátította mind az önmaga, mind a környezete feletti kontroll titkát. Ez a titka annak, hogy a vízen jár, hogy a gonosz erőktől megszabadítja a szenvedőt, hogy gyógyító erő árad ki belőle, hogy feltámaszt egy halott kislányt – állítják. A következmény pedig az, hogy te is

képes lehetsz minderre, ha olyan módon kapcsolatba kerülsz belső-szellemi lényeddel, hogy elkezded kibontakoztatni a benned elrejtett, kiaknázatlan potenciált.

Persze nyilvánvalóan tarthatatlan a feltevés, hogy Jézus egy keleten tanult guru lett volna. Az evangéliumokban újra és újra azon botránkoznak meg szomszédai, falubelije, hogy hogyan lehetséges, hogy ez az ember csodákat tesz; nem az ács fia, nem ismerjük őt és testvéreit gyerekkoruk óta? Semmi utalás nem történik arra, hogy idegenként, világot megjárt bölcsként tekintettek volna rá. Jézus egy egészen más lelkeségbe és bölcsességbe ágyazódott bele, és az az Ószövetség volt.

IV. A csodák és Jézus

Mit mondjunk mindezek után? Hogyan viszonyuljunk Jézus csodáihoz? Mi a jelentőségük? A racionalisták Jézust „tehermentesítették” a csodáktól, hogy ez ne botránkoztassa meg azokat, akik hinnének benne – de így nem tudnak hinni. Annyi marad a csodátlanított Jézus után, hogy tegyünk mi is jót. Jézus egy nagyszerű ember, egy erkölcsi csoda, kövessük hát őt, és jobb lesz a világ. Az allegorikus és spirituális magyarázatok Jézusának van hatalma, de ez csak lelki hatalom. Hatalom a szívben, hatalom a lelkedben. Könnyen lesz belőle egy az egyéni léleknek békességet adó Jézus, akinek nincs túl sok megfogható válasza a világ nehéz kérdéseire. Az ezoterikusok és gnosztikusok Krisztusa csak azt tudja mondani, hogy te is képes vagy minderre, csak – így vagy úgy – bontakoztasd ki erőidet. Változtasd meg magad! Mindegyik jót akar – de egyikük sem győz meg végérvényesen, egyik sem közöl igazán jó hírt, örömhírt.

Ugyanakkor egyikük Jézusa sem az, akit a ma olvasott történetek elénk adnak. Egyikük Jézusa sem a bibliai tanúság Jézusa. Mindegyik ad valamiféle magyarázatot a csodák kérdésére, de egyik sem látja a lényegét: a történetek nem a csodáról szólnak, hanem arról, hogy kicsoda Jézus. Nem a csoda a legnagyobb kérdés, hanem az, hogy ki ez az ember? Ki az a Jézus, aki meghirdette Isten uralmát, aki példázatokban jelenti ki Isten országa titkát, aki azt hirdeti, hogy benne jelen van Isten uralma? Ki az, aki bűnbánatra és megtérésre hívja az őt hallgatókat, arra, hogy forduljanak hozzá, lépjenek be ebbe az isteni uralomba? Mi ez az isteni uralom, amit Jézus meghirdet? Ki ez a Jézus?

A történet, amelyben Jézus ráparancsol a szélre és a tomboló tengerre, a természet elemi erőire, azzal záródik, hogy a tanítványokat „*nagy félelem fogta el ... és így szóltak egymáshoz: Ki ez, hogy a szél is, a tenger is engedelmeskedik neki?*” Mert eddig ilyet nem láttak és nem tapasztaltak. Amikor az egész városa által ismert de megfélemezni nem tudott gadarai megszállott ép elmével, értelmes tekintettel, felöltözve ült Jézus mellett, „*félelem fogta el*” azokat, akik látták őt. Kicsoda ez az ember? Nem tudják, de inkább arra kérik, menjen el. Veszélyes a hatalma (és költséges; marad-e disznó, ha még egy-két gyógyítás megesik...). Amikor a vérfolyásos asszony, aki mindenét orvosokra költötte, rájön, hogy érintése nem maradt elrejtve Jézus előtt (betegségéből eredendően tisztátalannak számított, és ezért nem érinthette volna Jézust a törvény szerint), akkor „*félve és remegve jött elő.*” Vajon csak azért félt, mert „rosszat tett” (megérintette), vagy azért, mert isteni erővel és hatalommal találkozott

Jézusban? És végül, amikor felébreszti a halál álmából a kislányt, „*azok azt sem tudták, hova legyenek a nagy ámulattól.*” Magukon kívül vannak, mert ami történt, minden eddigi ismeretet felborít.

Kicsoda Jézus? Márk négy csodatörténete a következő választ adja: Jézusnak hatalma van a természet erői felett, Jézusnak hatalma van a démoni erők felett, Jézusnak hatalma van a betegség felett, és Jézusnak hatalma van a halál felett – azaz Jézusnak hatalma van az élet minden területe felett. Ha Jézusban valóban betört Isten uralma ebbe a világba, akkor a csodái ennek az uralomnak a jelei. Nem kínos események, amelyeket meg kell magyarázni a felvilágosult embernek, hogy hinni tudjon; nem jelképes események lelki üzenettel; és nem az ember rejtett képességeinek legtökéletesebb illusztrációja; hanem a reménység jelei. Mert kiderül, hogy ott, ahol naponta megéljük gyengeségünket, kiszolgáltatottságunkat, elesettségenket; ott, ahol úgy tűnik, végleg elveszünk (legyen ez természeti csapás, ördögi támadás, betegség és legfőképpen és visszavonhatatlanul a halál), valaki mégis uralkodik. És ha van valaki, aki valóban Úr mindezek felett, akkor meg vagyunk váltva ezen hatalmak elnyomó erejétől. Akkor a csodák egy új uralom, egy új élet, egy új valóság előhírnökei számunkra. Jézus, aki parancsol a természet tomboló erőinek, a démoni hatalmaknak, a betegségnek és a halálnak, mindenek Ura. Ha pedig nem Ura mindezeknek, akkor semminek sem Ura – de akkor nincs reménység és nincs megváltás.

Itt van előttünk ez a Jézus. Kezei és lábai átszegezve, és mégis él. Mert a ma olvasott négy csodatörténet csak jel, amit egy jóval nagyobb csoda követett. Egy olyan esemény, amely megnyitotta az ajtót neked és nekem ebbe az új világba, Isten országába: Isten Fia meghalt és feltámadt. Halott volt, és íme él. Néma volt, és ma szól és megszólít. Béna volt, tehetetlen, de ma él és cselekszik. A sötétségben volt, a kereszten elhagyva, majd a sírba bezárva, de most ragyogó világosságban ül az Atya jobbán, és magához hív. És te válaszolhatsz neki. Belé vetheted a bizalmaid. Elfogadhatod, hogy mindent kezében tart. Békességet nyerhetsz, hogy minden hatalom az övé. Kérheted, hogy cselekedjen életedben hatalmával, hogy árassza ki terád erejét. Ámulattal borulhatsz le elé és dicsőítheted őt. **ÁMEN!**